

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXIII/98/08
Rady Gminy w Jemielnie
z dnia 6 sierpnia 2008 r.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI PSARY

POŁOŻONEJ W GMINIE WIEJSKIEJ JEMIELNO NA DOLNYM ŚLĄSKU

Na lata 2008 - 2015

Opracowany zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i AGENDY 21

Autorami Planu Odnowy Miejscowości Psary są jego mieszkańcy, którzy poświęcili czas i zaangażowali się w bezpośrednią pracę nad jego opracowaniem.

Plan Odnowy Miejscowości Psary powstał dzięki zaangażowaniu, poświęceniu czasu i wiedzy osób reprezentujących społeczność Naszej Wsi. W odpowiedzi na prośbę Rady Sołeckiej i władz Gminy, wzięły one aktywny udział w warsztatach. Podczas spotkań mieszkańcy (reprezentujący społeczność lokalną, lokalnych liderów, radnych, przedsiębiorców) sami opracowali Plan, korzystając jedynie z pomocy zewnętrznych konsultantów i moderatorów.

W spotkaniach warsztatowych wypracowujących niniejszy dokument udział wzięła 44 osobowa grupa aktywnych mieszkańców wsi.

Metoda pracy nad dokumentem została opracowana przez Andrzeja Ruszlewicza, na podstawie materiałów UMBRELLA PROJECT Programu Rozwoju Narodów Zjednoczonych.

Pomocy w postaci: konsultacji, moderowania prac warsztatowych, oraz redakcji dokumentu udzieliła Fundacja Partnerstwo Doliny Środkowej Odry, ul Wrocławska 41, 59-220 Legnica na podstawie umowy z Gminą Jemielno.

Konsultant prowadzący i moderator:
Łukasz Żuber - tel. 0603 335 453,
e-mail: lukasz-zuber@tlen.pl

SPIS TREŚCI

	Strona
WSTĘP	4
Informacje ogólne	
Metoda pracy	
CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI	9
Opis ogólny miejscowości	
Położenie, przynależność administracyjna, zaludnienie	
Przestrzenna struktura miejscowości	
Planowane kierunki odnowy miejscowości	
Wizja odnowy miejscowości Psary	
Cele odnowy	
Powiązanie z planami i działaniami realizowanymi w gminie i regionie	
INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI	12
Środowisko przyrodnicze	
Dziedzictwo kulturowe	
Infrastruktura techniczna	
Gleby i klimat	
Mieszkańcy i ich aktywność	
Aktywność gospodarcza i rolnictwo	
OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON ORAZ SZANS I ZAGROŻEŃ MIEJSCOWOŚCI	15
Analiza SWOT	
Problemy rozwoju miejscowości	
OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ	17
Zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia	
Szacunkowy koszt realizacji	
REALIZACJA PLANU	24
Zasady realizacji planu	
Sposoby monitorowania, oceny i aktualizacji planu	
Komunikacja społeczna	

WSTĘP

Informacje ogólne

Plan Odnowy Miejscowości Psary powstał jako odpowiedź na potrzebę zdefiniowania kierunków dalszego rozwoju naszej wsi, a także sprostaniu wyzwaniom, które stawiane są szczególnie małym miejscowością w dobie XXI wieku. Podczas opracowania Planu przyjęliśmy, że będą nami kierowały dwa podstawowe uwarunkowania:

- Zasady zrównoważonego rozwoju.
- Zasady Agendy 21.

Zasady zrównoważonego rozwoju zostały przez nas wszystkich ustanowione w 1997 roku, w którym przyjęliśmy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej. W art. 5 Konstytucji jest zapisane: "Rzeczpospolita Polska (...) zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju". "Władze Publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom" (art. 74). Idea zrównoważonego rozwoju wynika z konieczności sprostania wyzwaniom nowego tysiąclecia. Po żywiołowym rozwoju przemysłowym, nieograniczonym korzystaniem z zasobów naturalnych i beztróskim zanieczyszczaniu i przekształcaniu środowiska przyrodniczego, przyszedł czas na refleksję i zmianę postaw. Zauważyliśmy, że prawa rządzące światem żywym w równej mierze dotyczą nas jak i każdej żywej istoty na naszej planecie. Po zachwycie rozwojem technologii i okresem wiary, że nasz umysł pozwoli nam panować nad prawami natury wiemy, że zbliżają się granice, których nie możemy przekroczyć. Życie bez wody zdatnej do picia, gleb dających nam bezpieczną żywność, czy roślin odnawiających zasoby tlenu jest niemożliwe. Ten uproszczony przykład to tylko niewielki ułamek skomplikowanych powiązań i zależności między człowiekiem a innymi organizmami i zjawiskami warunkującymi życie na Ziemi.

Przyjęta przez nas zasada **zrównoważonego rozwoju to zgoda na rozwój gospodarczy i społeczny w harmonii z poszanowaniem przyrody**. Granicą podejmowanych działań powinno być zagrożenie dla środowiska przyrodniczego. Podstawowa zasada zrównoważonego rozwoju "myśleć globalnie, działać lokalnie" powinna przejawiać się we wszystkich naszych działaniach, także polityków i władz. Obszar i środowisko przyrodnicze, w którym teraz żyjemy, za chwilę będzie musiał służyć naszym potomkom. Czy pozostawimy im szansę na godne i spokojne życie? Czy oni zrozumieją, że muszą toczyć wojny o czystą wodę, bo my chcieliśmy mieć jeszcze jeden luksusowy samochód? Czasami trzeba tylko trochę dobrej woli, aby postępować zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Szacunek dla środowiska przyrodniczego to cecha, która zachowała się w wielu umysłach mieszkańców takich małych miejscowości jak nasza wieś. Codzienne od małego dziecka obcowanie z naturą, która jest tuż obok nas, na podwórku czy za płotem, uczy szacunku dla każdej żyjącej istoty.

Czym na poziomie wsi i społeczności lokalnych jest zrównoważony rozwój?

Zrównoważony rozwój wsi to taki kierunek rozwoju społecznego i gospodarczego, który w zaspokojeniu potrzeb naszych mieszkańców nie doprowadza do zniszczenia środowiska przyrodniczego. Taki rozwój nie oznacza zahamowania procesów gospodarczych we wsi kosztem działań chroniących środowisko. Wprost przeciwnie – oznacza harmonijny, zrównoważony rozwój w wymiarze ekologicznym, ekonomicznym i społecznym z pełnym uwzględnieniem ładu przestrzennego.

Podstawą są trzy zasady:

1. Równość szans w dostępie do zasobów i odprowadzania zanieczyszczeń - filozofia sprawiedliwości międzypokoleniowej.
2. Równość szans pomiędzy człowiekiem i przyrodą. Funkcjonowanie cywilizacji ludzkiej z zachowaniem trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz z ochroną różnorodności biologicznej.
3. Równość szans między tym, co lokalne a ponad lokalne. Potrzeby ogólnospołeczne są zaspokajane na równi z potrzebami lokalnych społeczności.

Dążąc do zrównoważonego rozwoju powinniśmy uruchomić i kontynuować takie podstawowe procesy jak:

- Ograniczenie zużywania odnawialnych zasobów do granic możliwości ich odtwarzania.
- Ograniczenie zużywania nieodnawialnych zasobów do skali pozwalającej na zastępowanie ich poprzez odpowiednie substytuty.
- Stopniowe eliminowanie substancji niebezpiecznych i toksycznych.
- Utrzymywanie skali emisji zanieczyszczeń i zakłóceń tak, aby nie przekroczyć pojemności asymilacyjnej środowiska.
- Stała ochrona różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazu, ekosystemów, gatunków i genów.
- Uspołecznienie procesów podejmowania decyzji na różnych poziomach, poczynając od parlamentu kończąc na samorządach i społecznościach lokalnych.
- Tworzenie warunków dla zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego każdego człowieka.

Szansę na zrównoważony rozwój w miejscowości zależą od wielu czynników:

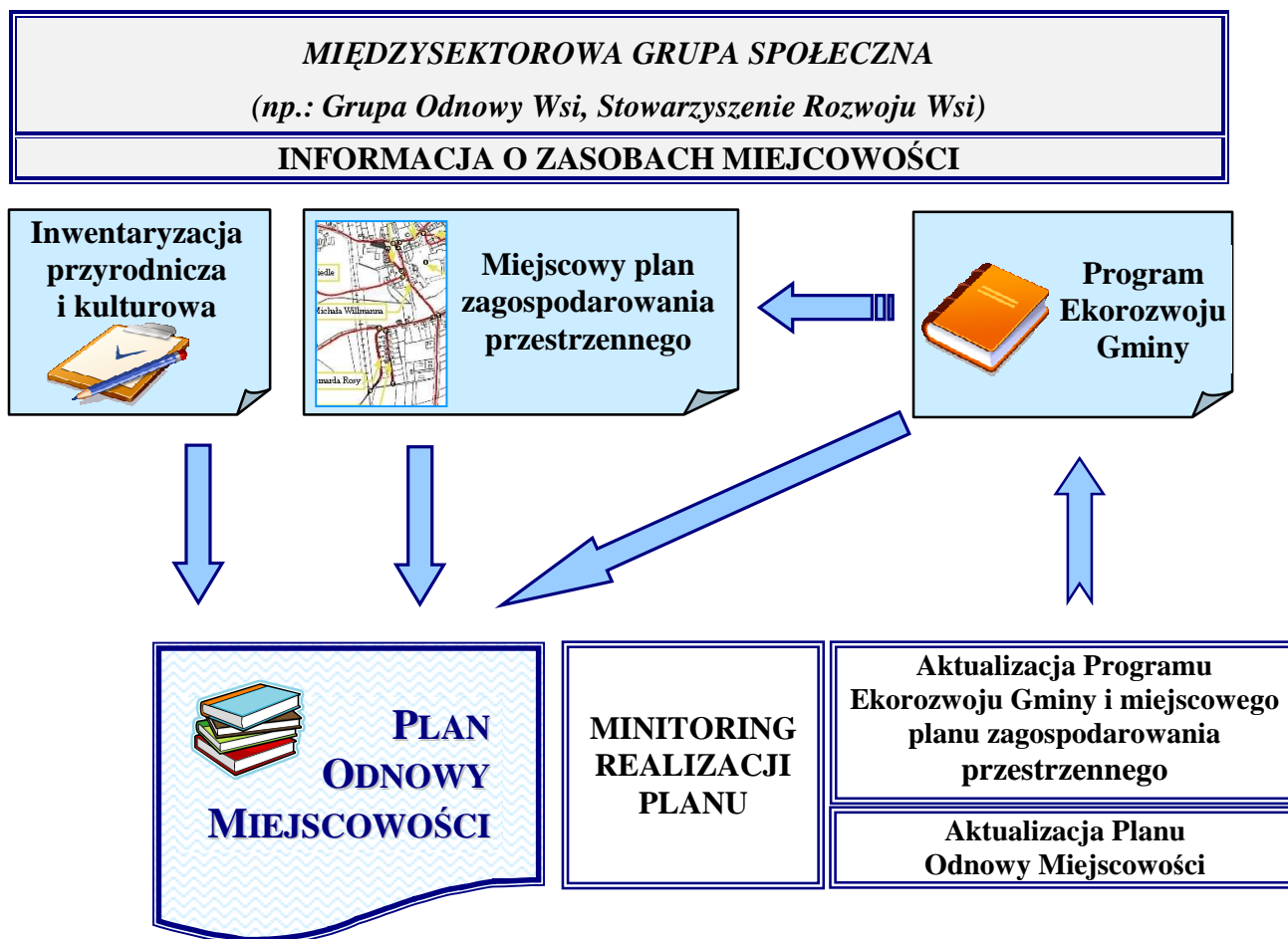
- Jej mieszkańcy i władze gminy muszą posiadać silną wolę opracowania i wdrożenia strategii zrównoważonego rozwoju gminy i planu odnowy miejscowości.
- Rada Sołecka i Rada Gminy, są głównymi animatorami rozwoju swoich "małych ojczyzn", na nich spoczywa pobudzanie, organizowanie i realizacja działań zrównoważonego rozwoju.
- Podstawą powodzenia jest wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa.
- Społeczność lokalna musi rozumieć i aktywnie wspierać realizację działań przyjętych w Planie Odnowy Miejscowości.
- Żadne plany nie mogą być skutecznie realizowane bez aktywnego udziału mieszkańców.

Agenda 21 to dokument przyjęty na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 roku (również przez Polskę) i określany jako program działań na rzecz zrównoważonego rozwoju w perspektywie XXI wieku. Agenda 21 uwzględnia globalną, krajową i lokalną (gminną, wiejską) skalę działań w sferze ekologicznej, społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Lokalna Agenda 21 to uspołeczniony, partnerski i dynamiczny proces planowania zmierzający do osiągnięcia celu, jakim jest trwały i zrównoważony rozwój wsi. Lokalna Agenda 21 oznacza w praktyce konieczność budowania we wsi:

- Współpracy partnerskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju między samorządem, mieszkańcami, biznesem, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami.
- Systemu informacji o zasobach wsi (w tym przyrodniczych, kulturowych).
- Planu odnowy miejscowości opartego na zrównoważonym rozwoju.
- Systemu społecznego monitoringu realizacji Planu (lokalnej Agendy 21).

LOKALNA AGENDA 21

Podjęliśmy decyzję o opracowaniu planu odnowy własnej miejscowości zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i w oparciu o zasady Agendy 21. Pracę nad Planem prowadziła grupa mieszkańców, tworząc podstawy do stworzenia międzysektorowej grupy społecznej na rzecz wprowadzania zrównoważonego rozwoju w miejscowości.

Pragniemy włączyć się w działania, rozwijane od wielu lat w ramach wspólnoty europejskiej, nazywane popularnie odnową wsi. Istotna dla nas jest pomoc w realizacji Planu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013; OŚ 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej oraz OŚ 4 LEADER.

Jest to dla nas jedno z ważniejszych źródeł realizacji planu, ale zdajemy sobie sprawę, że pełna realizacja przyjętych celów wymaga od nas samych dużej aktywności, a także poszukiwania innych źródeł pomocy.

Idea odnowy wsi w Europie Zachodniej¹ zrodziła się w wyniku kryzysu ekonomicznego i społecznego na wsi, który dotknął tereny wiejskie w latach 70 i 80 XX wieku. Przyczyną były radykalne zmiany w produkcji rolnej, transporcie, a także niszczenie handlu lokalnego przez supermarkety. Istotną podstawę kryzysu stanowiła Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej. Do tej pory podstawowym jej założeniem było produkowanie masowo taniej żywności (wspieranie trwa do dzisiaj), bez uwzględniania jej jakości, oraz lokalnych powiązań producentów (rolników) z konsumentami. Nadzieję budzą obecne próby zmiany polityki rolnej

¹ Fragment dotyczący historii odnowy wsi opracowano na podstawie: R. Wilczyński, „Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce”. RCDRRiOW Poznań, 2003.

w kierunku wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i nie dotowania samej produkcji żywności, ale wspieranie producentów rolnych, w tym produkujących dobrej jakości żywność w mniejszych gospodarstwach (np.: program rolnośrodowiskowy, produkty lokalne, odnowa wsi, różnicowanie produkcji na terenach wiejskich, LEADER). Polska jest obecnie w sytuacji żywiołowego rozwoju supermarketów, a więc ten kryzys nas dotyka i będzie się rozwijał.

Koncepcja odnowy wsi powstała w Niemczech w połowie lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Ważne daty dla tego działania to:

- o 1984 - powstał Europejski Ruch Odnowy Wsi i Małych Miast.
- o 1994 - opracowanie i przyjęcie „Strategii dla wiejskiej Europy”,
- o 1996 - na III Kongresie Odnowy Wsi przyjęto „Przewodnią koncepcję rozwoju terenów wiejskich i odnowy wsi w Europie”.

Dokument „Strategia dla wiejskiej Europy” określa trzy podstawowe zasady, które powinny być przestrzegane w rozwoju obszarów wiejskich. Zasadnicza ich treść zawarta jest poniżej.

1. Wzajemne powiązania ludzi ze środowiskiem (naturalnym i kulturowym), w którym żyją. Sprawy związane z mieszkańcami i ich aktywnością nie mogą dominować nad potrzebą ochrony środowiska, jak również ochrona środowiska nie może być celem samym w sobie, nie uwzględniającym potrzeb ludzi.
2. Współpraca i zintegrowane działanie. Rozwój lokalny może być skutecznie realizowany tylko dzięki efektywnej współpracy wszystkich zainteresowanych stron. Ważna jest szczególnie współpraca pomiędzy mieszkańcami i gminą. Istotne jest, aby układ współpracy był partnerski, bez dominacji, narzucania woli czy zastępowania w działaniach przez jedną ze stron.
3. Konsultacje i zaangażowanie. W planowaniu i realizacji działań należy uwzględniać poglądy i oczekiwania tych, którzy żyją w danej miejscowości. Do realizacji rozwoju powinniśmy w pierwszej kolejności korzystać z zasobów lokalnych – zarówno ludzkich, jak i przyrodniczych, kulturowych, gospodarczych. W proces muszą być aktywnie włączone społeczności lokalne.

Powyższe zasady uwzględniają podstawowe założenia zrównoważonego rozwoju, oraz Agendy 21.

Metoda pracy. Jak i dlaczego pracowaliśmy?

Opracowaliśmy Plan Odnowy Miejscowości samodzielnie, korzystając jedynie z pomocy zewnętrznych ekspertów w zakresie metodyki, materiałów i redakcji końcowej dokumentu. Plan jest dla nas sposobem osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez kierowanie rozwojem.

Po co nam plan odnowy miejscowości?

- Tworzenie planu pozwala nam mieszkańcom zaplanować swoją przyszłość w perspektywie kilku lat, spojrzeć na miejscowość całościowo, rozpatrując poszczególne obszary aktywności w powiązaniu ze sobą.
- Plan to nie tylko dokument opisujący drogi dojścia do założonych celów, ale także proces, w którym uczestniczą mieszkańcy zainteresowani przyszłością swojej miejscowości.
- Zapisanie planu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich mieszkańców miejscowości.
- Budowanie planu umożliwia zaangażowanie władz oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji często wymaga ugody. Osiągnięta na drodze otwartej dyskusji pozwala na wypracowanie planu, z którym będą identyfikowali się mieszkańcy.

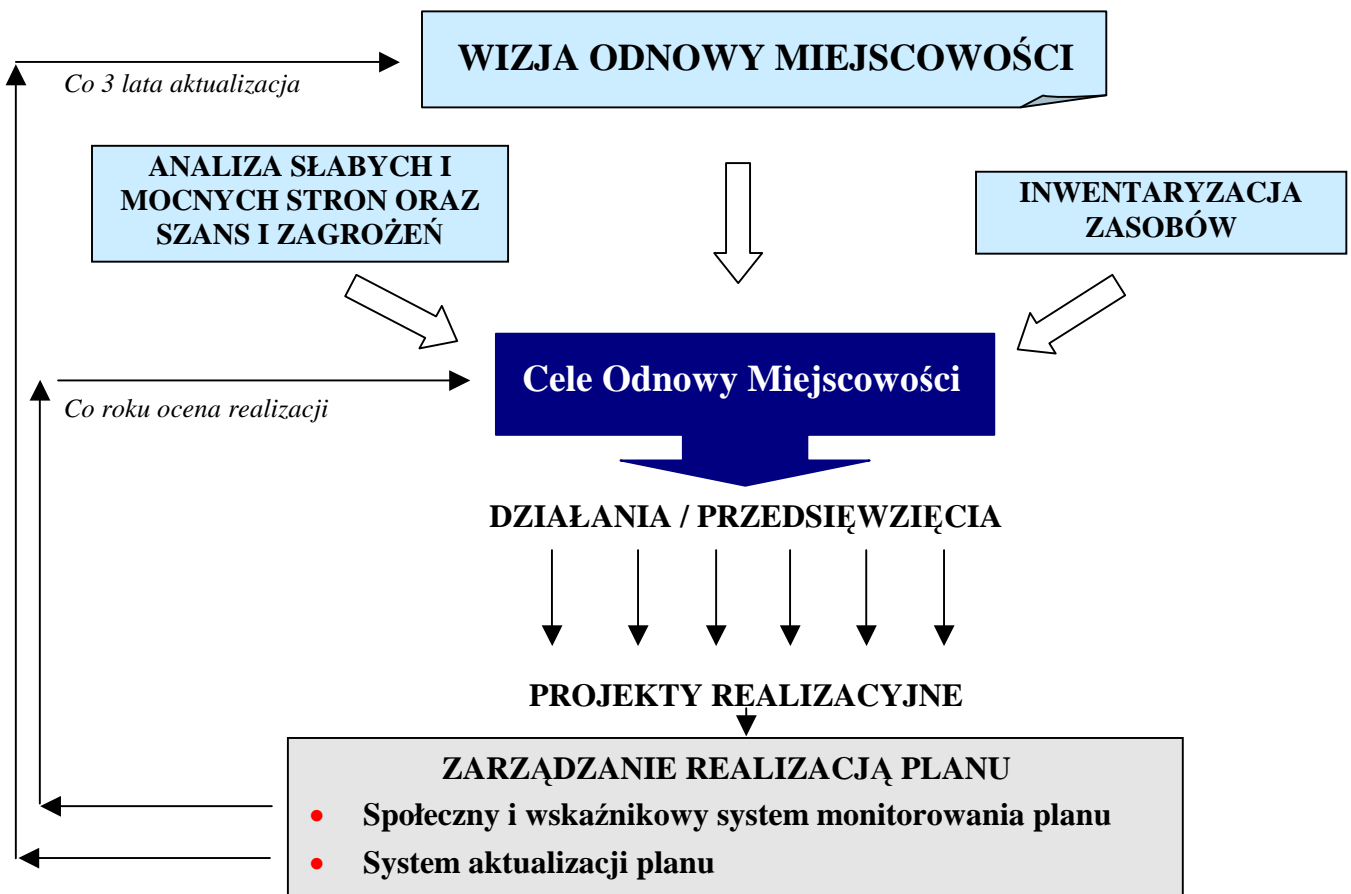
- Tworzenie planu sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron miejscowości, przyjrzenie się możliwościom, potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości.
- Plan umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami takimi jak środowisko, ludzie, teren, infrastruktura i środki finansowe. Zasoby te są zwykle ograniczone, dlatego też można zaplanować odpowiednie gospodarowanie nimi.
- Plan to instrument długofalowego zarządzania miejscowością. Wnosi elementy ciągłości w poczynania władz gminy, niezależnie od zmieniających się układów politycznych.

Do opracowania planu odnowy miejscowości Rada Sołecka i Gmina zaprosili wszystkich mieszkańców Psar jak również osoby zainteresowane problematyką. Nie wszystkie zaproszone osoby skorzystały z możliwości uczestniczenia w pracach grupy. Praca polegała na uczestniczeniu w zajęciach warsztatowych. Prowadzący warsztaty moderator miał za zadanie przeprowadzenie grupy przez kolejne etapy pracy, a także pomóc w redagowaniu wyników prac warsztatowych. Wszystkie zapisy w planie zostały samodzielnie wypracowane przez uczestników warsztatów, każdy zapis był poddany ogólnej dyskusji i przyjmowany przez ogół zgromadzonych.

W wyniku budowy planu odnowy miejscowości otrzymaliśmy:

1. Dokument planu.
2. Grupę, która może się zaangażować w rozwój miejscowości.

Struktura Planu Odnowy Miejscowości

CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

Jaka jest nasza miejscowość dzisiaj? Jak i gdzie chcemy żyć i mieszkać?

Opis ogólny miejscowości

Psary to malownicza wieś położona w województwie dolnośląskim, w powiecie górowskim, wschodniej części gminy Jemielno. Wraz z 19 innymi wsiami sołectkami i 10 przysiółkami tworzy wspólnotę samorządową - Gminę Wiejską Jemielno. Miejscowość liczy około 370 mieszkańców. Od północnej strony wieś otaczają lasy, natomiast pozostałe kierunki wyznaczają krajobraz pól, użytków zielonych i pagórków. Ważną rolę w krajobrazie odgrywają zadrzewienia. W składzie gatunkowym dominują lipa, klon, jesion, dąb, kasztanowiec i topola. Do najciekawszych należą dwurzędowa aleja lipowa biegnąca drogą przez wieś, której wiek określa się na 120 lat. W zabudowie wyróżnia się dwór z XVIII wieku i dawna pastorówka z XVIII.

Obecnie Psary są dużą wsią. Główny układ miejscowości tworzą droga powiatowa Jemielno-Cieszyny – Psary oraz drogi gminne - Daszów – Psary, Psary - Piotrowice Małe, Psary – Czeladź Mała, Psary - Zawiszów. Wieś posiada układ rozbudowanej zabudowy, kołowy, z licznymi odnogami które stanowią o niezwykle ciekawym urozmaiconym charakterze przestrzennym wsi.

Zarówno wieś jak i gmina współpracują z innymi samorządami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami z doliny Odry w ramach Partnerstwa Doliny Środkowej Odry (15 gmin położonych pomiędzy Brzegiem Dolnym a Głogowem). Wypracowane już częściowo kierunki rozwoju regionu zapewne zostaną jeszcze bardziej sprecyzowane i pozwolą na dalszą efektywną współpracę gmin, a co najważniejsze miejscowości. Takie podejście zapewni wzmocnienie i bardziej efektywne wykorzystanie możliwości osiągnięcia celów zawartych w Planie Odnowy Miejscowości.

Planowane kierunki odnowy miejscowości

Wizja odnowy (zrównoważonego rozwoju) miejscowości Psary.

Jak i gdzie chcemy żyć i mieszkać? Do czego zmierzamy?

Wizja odnowy miejscowości to obraz jej przyszłego stanu, do którego będzie się dążyć, uwzględniając dobro środowiska przyrodniczego i potrzeby mieszkańców. Sformułowaliśmy obraz miejscowości za około 8 lat, określając jej wygląd, pożądane cechy środowiska przyrodniczego, aktywność gospodarczą, funkcjonowanie wsi i poziom życia mieszkańców. Poprzez stworzenie wizji przygotowaliśmy ramy, które pozwoliły na wyznaczenie celów i sposobów ich realizacji w Planie. Jest to bardzo istotny etap. Każdy z nas planuje swoją przyszłość w oparciu o marzenia i chęć osiągnięcia określonych celów, również my tak postąpiliśmy, mając na myśli naszą miejscowość. Perspektywa 8 lat pozwala na dosyć realne określenie, jakie mają być Psary z możliwością zaplanowania działań, które przybliżą nas do wizji.

Oto nasza wizja zrównoważonego rozwoju (odnowy) miejscowości Psary:

Nasza miejscowość wkomponowana w wyjątkowy krajobraz dolnośląskiej wsi - przyciąga pięknem okolicznej przyrody oraz życzliwością mieszkających tu ludzi. Dobre warunki życia sprawiają, iż jest nas coraz więcej a mieszkańcy to w dużej mierze ludzie wykształceni i młodzi. Aktywna i zorganizowana społeczność lokalna chętnie współpracuje na rzecz rozwoju swojej miejscowości.

Psary zapewniają dobre warunki do rozwijania zainteresowań, rozrywki i odpoczynku - pod tym względem wyróżnia się park oraz Dom Kultury i Spotkań. Rozwinięta infrastruktura sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości, a mieszkańcy czują się bezpiecznie i żyją w poczuciu odpowiedzialności za miejsce swojego zamieszkania. Często organizowane wydarzenia sportowe i imprezy kulturalne przyciągają mieszkańców z sąsiednich miejscowości, a wyroby i produkty z Psar znane są w całym regionie.

Wygląd wsi

- *Nasza wieś jest nowoczesna, piękna, z zadbanymi zabytkami i gospodarstwami, nowymi drogami, pięknym parkiem w którym tętni życie mieszkańców.*
- *Przystosowana i rozbudowana świetlica z kawiarenką internetową służy mieszkańcom zagospodarowując ich czas wolny oraz udostępniana jest gościom z zewnątrz*
- *Nieczystości z naszych gospodarstw odprowadzane są do oczyszczalni ścieków co pozytywnie wpływa na środowisko naturalne*
- *Przyroda jest chroniona a powietrze czyste*
- *Miejscowość posiada zwarta i otoczoną zielenią zabudowę*
- *Mamy plac zabaw wraz z dobrze utrzymanym parkiem i zarybionym stawem, boisko sportowe zostało zmodernizowane, a chodniki, drogi oraz pobocza zadbane i utrzymane w należyтым stanie*

Mieszkańcy i ich aktywność

- *Jesteśmy wykształconym społeczeństwem*
- *Mieszkańcy są zintegrowani*
- *Prężnie działa nowy Dom Kultury i Spotkań*
- *Mamy czas i pieniądze na np. zwiedzanie Polski i świata*
- *Psary zamieszkują gościnni i życzliwi dla siebie oraz osób przyjezdnych ludzie*
- *Promujemy naszą miejscowość pokazując piękno krajobrazu dolnośląskiej wsi*
- *Na terenie sołectwa funkcjonuje wiele organizacji społecznych na rzecz rozwoju wsi*
- *Sprawnie działa służba zdrowia*

Aktywność gospodarcza

- *Z powodzeniem działają gospodarstwa ekologiczne oferujące własne wyroby*
- *Funkcjonuje agroturystyka (wycieczki piesze, rowerowe, konne)*
- *We wsi działają zakłady rzemieślnicze i usługowe zaspokajające potrzeby mieszkańców i okolicznych miejscowości oraz zakład przetwórstwa rolno-spożywczego pod potrzeby miejscowych rolników*
- *Psary znane są z produktów regionalnych*

Cele odnowy. Co musimy zrobić?

Cele wynikają z problemów, jakie zostały zidentyfikowane w wyniku analizy słabych i mocnych stron i przeszkadzają nam w osiągnięciu wizji odnowy miejscowości. Cele powinny być konkretne i mierzalne, realistyczne, osiągalne, określone w czasie, czyli takie, o których można powiedzieć, że zostały wykonane lub nie. Cele powinniśmy osiągać w całości i w pełni za to ponosimy odpowiedzialność. Dążenie do celów powinno nas doprowadzić do realizacji wizji i satysfakcji z rozwoju miejscowości. Przy realizacji planu opartego o zrównoważony rozwój cele społeczno-gospodarcze muszą być zharmonizowane ze środowiskiem przyrodniczym. Granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów przyrodniczych.

Przyjęliśmy następujące cele odnowy miejscowości:

1. Wygląd wsi

- 1.1 Remont i rozbudowa budynku świetlicy na potrzeby Domu Kultury i Spotkań wraz z otoczeniem – spełniającego funkcje centrum wsi.
- 1.2 Doprowadzenie do dawnego wyglądu parku wraz z otoczeniem.
- 1.3 Poprawa wyglądu wsi i ochrona okolicznej przyrody.
- 1.4 Zadbanie o miejsca pamięci.

2. Mieszkańcy i ich aktywność

- 2.1. Stworzenie i rozbudowa miejsc spełniających funkcje rozrywkowo-sportowe oraz umożliwiających integrację wśród mieszkańców.
- 2.2. Utworzenie stowarzyszenia pracującego na rzecz wsi.
- 2.3. Budowa społeczeństwa informatycznego.
- 2.4. Stworzenie oferty spędzania wolnego czasu.

3. Aktywność gospodarcza

- 3.1. Rozwój gospodarczy wsi – zmniejszenie bezrobocia.

Powiązanie z planami i działaniami realizowanymi w gminie i regionie.

Plan realizuje cele zawarte w Programie Ekorozwoju Gminy Jemielno, jak również jest zgodny z obowiązującymi kierunkami zagospodarowania przestrzennego Gminy (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jemielno z 2004 roku).

INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI

Obecnie w Psarach mieszka 370 osób. Mieszkańcy są aktywni, zorganizowani i udzielająca się społecznie dla wsi. Ludność podobnie jak w większości terenów zachodnich Polski przybyła tu po II wojnie światowej z kresów wschodnich i innych rejonów kraju. Obecne dziedzictwo kulturowe osady to zlepek przywiezionych obyczajów i tradycji ze stron ojczystych przodków obecnych mieszkańców.

Poniższa tabela przedstawia stref konserwatorskich w gminie Jemielno wraz ze znajdującymi się na jej terenie zabytkami.

Miejscowość	Strefa	Elementy objęte ochroną konserwatorską
Psary	A	zespół kościoła poewangelickiego obecnie parafialnego (kościół, cmentarz przykościelny, budynek dawnej pastorówki). Zespół kościelny traktowany jest jako szczególnie wartościowy obiekt wymagający specjalistycznych studiów i projektu konserwatorskiego. Postuluje się zagospodarować budynek dawnej pastorówki i znaleźć dla niego właściwego użytkownika, budynek dworu.
	B	relikt zespołu pałacowo - parkowego stanowiący dwór wraz z parkiem. układ przestrzenny miejscowości, teren cmentarzy: poewangelickiego i parafialnego.
	E	strefa ekspozycji na wieś od strony południowej
	K	strefa obejmująca aleję wokół miejscowości oraz aleję prowadzącą w kierunku cmentarzy.

Klimat w okolicach miejscowości jest umiarkowanie ciepły kształtowany głównie przez powietrze polarno-morskie pochodzenia atlantyckiego. Średnia temperatura roczna powietrza wynosi 7,7oC, okres wegetacji trwa około 220 dni. Warunki klimatyczne są zróżnicowane ze względu na duże urozmaicenie w ukształtowaniu powierzchni terenu, pokryciu roślinnością. Opady charakteryzują się znacznym wahaniami miesięcznych sum opadów w okresie od maja do września, oraz występowaniem okresów suszy na początku okresu wegetacyjnego roślin. Suma rocznych opadów wynosi 500-550 mm.

Gmina posiada sieć wodociągową i jest to sieć nowa. Kanalizacja jest w chwili obecnej największym problemem gminy Jemielno. Mieszkańcy swoje nieczystości gromadzą w szambach. Brak sieci kanalizacyjnej w gminie to kwestia istotna, szczególnie, jeżeli weźmie się pod uwagę fakt, iż gmina na całym swoim obszarze jest obszarem chronionego krajobrazu. Fakt ten powoduje, że nierozwiązane kwestia odprowadzania ścieków może pogorszyć stan środowiska naturalnego na terenie gminy.

Na terenie gminy nie występuje scentralizowany system ogrzewania. Mieszkańcy ogrzewają swoje budynki indywidualnie, w głównej mierze stosując opalanie drewnem.

Gmina w tej chwili nie posiada swojego wysypiska śmieci. Odpady z terenu gminy są wywożone na wysypisko śmieci zarządzane przez miasto Legnicę.

W energię elektryczną jest podłączone 100 % gospodarstw domowych i zakładów. Na sieci występują częste awarie, a niedobór mocy jest określany na około 54 kV.

Gmina nie posiada sieci gazowej, a mieszkańcy korzystają z gazu jedynie z butli. W tej chwili jest opracowywany program gazyfikacji gminy.

We wsi znajduje się:

- kościół, cmentarz, kaplica pogrzebowa,
- zabytkowy pałac oraz dwór z XVIII wieku i dawna pastorówka z XVIII wieku (obecnie w remoncie),
- park i staw,
- boisko sportowe,
- stawy rybne,
- dom opieki nad osobami starszymi „SENIOVITA”
- świetlica wiejska, biblioteka, remiza strażacka,
- stajnia koni (kuce), hodowla psów rasy Nowofunland, mini zoo,
- są chodniki, utwardzone drogi oraz oświetlenie uliczne,
- jest infrastruktura wodociągowa i telefoniczna – dodatkowo nadajnik sieci komórkowej Era oraz przekaźnik internetowy,
- na terenie sołectwa znajdują się kurhany i dymarki,
- Odpady odbiera przedsiębiorstwo Wrocławia, natomiast ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych,
- Część zabudowań jest zadbana (ładne budynki i ogrodzenia), są także zabudowania wymagające remontu
- Większość ma wykształcenie średnie – wśród młodzieży przeważa wyższe
- Zainteresowania: sport, muzyka, dobry film i książka
- Czas wolny spędzamy na:
  - imprezach sportowych (mecze piłki nożnej, siatkówki),
  - odpoczynku przed telewizorem,
  - pracach społecznych na rzecz wsi,
  - zabawach tanecznych i dyskotekach organizowanych w świetlicy,
  - przy ognisku w gronie rodzinnym i sąsiedzkim,
  - okolicznościowych imprezach takich jak sylwester, dożynki, Dzień Babci, choinka, Dzień Matki, Dzieńka i Strażaka gdzie serwowane są miejscowe potrawy i wypieki przygotowane przez gospodynie (słynny psarski placek drożdżowy, który zajął 1 miejsce w województwie),
- Brak aktywności całego społeczeństwa, tylko nieliczne grupy się udzielają
- Zdecydowana większość mieszkańców nie przejawia żadnej inicjatywy tylko krytykuje i narzeka
- Potrafimy się zintegrować w kryzysowych sytuacjach
- Jest nas coraz mniej (niski przyrost naturalny i wyjazdy za granicę)
- Wieś jest typowo rolniczą miejscowością w gminie
- Jest bardzo aktywne OSP oraz Koło Gospodyń
- Mamy zespół sportowy „VICTORIA”
- Na terenie wsi funkcjonują: prywatny zakład budowlany, Zakład Usług Leśnych, 2 sklepy spożywcze, gospodarstwa rolne

- *1/3 mieszkańców utrzymuje się z rolnictwa (uprawa zbóż, hodowla zwierząt, warzywnictwo – patisony, pomidory, sadownictwo – wiśnia, czereśnia, jabłka)*
- *Część mieszkańców dojeżdża do pracy do Lubina, Rawicza, Góry, Wrocławia i Jemielna*
- *Mieszkańcy w sezonie wyjeżdżają do pracy za granicę*
- *Głównym problemem wpływającym na bezrobocie jest odległość od dużych miast i trudności komunikacyjne*
- *Rzemiosło i umiejętności własne: wypiekanie chleba, rzeźnik, krawcowe, fryzjerki, elektryk, mechanik, stolarz, pszczelarz, kulinaria, zespoły muzyczne*
- *Dużą część swoich potrzeb mieszkańcy zaspokajają poza miejscowością (szkoła podstawowa, gimnazjum, ośrodek zdrowia, poczta, bank, posterunek policji, stacje benzynowe)*

OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON ORAZ SZANS I ZAGROŻEŃ MIEJSCOWOŚCI

Na co możemy postawić? Na co musimy uważać?

Analiza SWOT

Zastanawialiśmy się nad tym czy znajdziemy w naszej wsi jakieś mocne strony, które pozwolą nam na wykorzystanie ich do rozwoju. Szukaliśmy również szans w zmieniającym się wokół nas otoczeniu i przewidywalnej przyszłości, które by nam pomogły. Postanowiliśmy też przyjrzeć się krytycznie i zobaczyć nasze słabe strony, które mogą nam utrudniać rozwój. Staraliśmy się rozpoznać zagrożenia dla naszej wsi, jakie mogą się pojawić w przyszłości, nie tylko we wsi, ale również z zewnątrz.

Czynniki sprzyjające rozwojowi to **stymulatory rozwoju** tzn. te czynniki, które umożliwią nam realizację przyjętej wizji i celów. Są to czynniki, które możemy wykorzystać w pobudzaniu własnego rozwoju.

Należy do nich zaliczyć:

- Stymulowanie inicjatyw społecznych. Stworzenie warunków do zwiększenia aktywności mieszkańców zarówno w zakresie inicjatyw własnych, jak i przedsięwzięć służących mieszkańcom. Temu celowi może służyć powołanie organizacji pozarządowej.
- Tworzenie partnerstwa społecznego i zwiększanie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu problemów wsi. Służy temu odpowiedni przepływ informacji pomiędzy Gminą, Radą Sołecką i mieszkańcami. Wykorzystanie wiedzy i pomysłów lokalnej społeczności to rozwój w oparciu o najcenniejszy zasób – potencjał ludzki. Dobra komunikacja to pierwszy warunek zmiany postaw mieszkańców, którzy są często nastawieni obojętnie, a nawet wrogo do działań samorządu.
- Wykorzystanie walorów przyrodniczo – krajobrazowych w promocji miejscowości, tworzenie dodatkowych miejsc pracy i przyciąganie inwestorów zewnętrznych.
- Przygotowanie szczegółowych projektów do zapisanych celów, przedsięwzięć i zadań Planu i staranie się o zewnętrzne fundusze na ich realizację.

Zastanowiliśmy się nad mocnymi i słabymi stronami naszej miejscowości, które znamy dzisiaj i które wpływają na nasze życie. Odnieśliśmy się również do możliwości i zagrożeń, które mogą się pojawić w przyszłości i jaki mogą mieć wpływ na nasz rozwój. Stawiając na mocne strony i wykorzystując szanse możemy skutecznie zmniejszać negatywny wpływ słabości i zagrożeń.

Ocena mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (SWOT)

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ● Piękne położenie i zdrowe powietrze ● Okoliczne lasy bogate w runo leśne i zwierzęta ● Dostępność telefonów, wody, internetu we wsi ● Aktywny sołtys i rada sołecka ● Młodzież zdobywająca wyższe wykształcenie ● Aktywne uczestnictwo grupy mieszkańców w pracach na rzecz wsi ● Czynne uczestnictwo przy organizowaniu imprez kulturalno-sportowych ● Dom opieki oraz kaplica pogrzebowa (trafna inwestycja, korzystają z niej inne wioski) ● Młodzi ludzie aktywni zawodowo 	<ul style="list-style-type: none"> ● Brak oczyszczalni ścieków ● Stan dróg gminnych oraz dróg dojazdowych do pól ● Słaba infrastruktura sportowa ● Niski przyrost naturalny ● Przepływ informacji ● Ośrodki animujące życie kulturalne wsi ● Brak oferty na spędzanie wolnego czasu ● Krytyczne nastawienie niektórych mieszkańców do nowych inicjatyw ● Niski poziom wiedzy rolniczej ● Bieda wśród społeczeństwa ● Bezrobocie i jego następstwa ● Słaba komunikacja i transport publiczny ● Brak w okolicy przemysłu ● Przedsiębiorczość wśród mieszkańców (usługowa i wytwórcza) ● Mały rynek zbytu i brak wiary w powodzenie działalności gospodarczej ● Mała ilość zagospodarowanych terenów zielonych we wsi
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ● Ochrona środowiska naturalnego ● Zagospodarowanie parku ● Wykorzystanie turystyczne i edukacyjne kurhanów i dymarek ● Pozyskanie środków na modernizację świetlicy i otoczenia ● Rozwój agroturystyki ● Powstanie gospodarstw ekologicznych ● Rozwój lokalnego rzemiosła, wytwórczości i zakładów usługowych ● Uczestnictwo w kursach i szkoleniach podnoszących kwalifikacje ● Dostępność środków na utworzenie działalności gospodarczej ● Rolnictwo przynoszące dochody ● Powstawanie grup producenckich ● Rozwój rolnictwa ● Zmiana profilu upraw rolnych ● Wykorzystanie mądrości życiowej starszych osób 	<ul style="list-style-type: none"> ● Alkoholizm i narkotyki ● Wyjazdy młodzieży za pracą do miast oraz zagranicę ● Rozdrobnienie gospodarstw rolnych ● Chuligaństwo wśród młodzieży ● Mały lokalny rynek zbytu

Problemy rozwoju miejscowości

W wyniku analizy zapisów SWOT ustalono problemy, które wymagają w najbliższych latach podjęcia działań, aby je wyeliminować lub zmniejszyć negatywny wpływ na rozwój Psar. Niżej wymienione problemy są podstawą do opracowania i przyjęcia celów odnowy miejscowości:

- Niezagospodarowany parku i oraz nieprzystosowana świetlica wiejska
- Słaba infrastruktura sportowa
- Mała ilość zagospodarowanych terenów zielonych we wsi
- Brak opieki i wykorzystania dziedzictwa jakim są kurhany i dymarki
- Przepływ informacji
- Brak ośrodków animujących życie kulturalne wsi
- Uboga oferta na spędzanie wolnego czasu
- Bezrobocie i jego następstwa
- Słaba komunikacja i transport publiczny
- Niska przedsiębiorczość wśród mieszkańców (usługowa i wytwórcza)
- Brak wykształconego lokalnego rzemiosła, wytwórczości i zakładów usługowych
- Brak oferty i możliwości skorzystania z kursów i szkoleń podnoszących umiejętności i kwalifikacje

OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ

Jak zazaczyliśmy w części wstępnej Planu, jednym z istotnych źródeł finansowania jego realizacji jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich – Oś 3 – Odnowa i rozwój wsi. Z tej pomocy mogą skorzystać miejscowości gmin wiejskich, gmin miejsko-wiejskich i gmin miejskich z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców. Psary położone są w gminie wiejskiej. Bezpośrednim odbiorcą pomocy i realizatorem przedsięwzięć może być:

- gmina,
- instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
- kościół lub związek wyznaniowy,
- organizacja pozarządowa mająca status organizacji pożytku publicznego.

Przedsięwzięcia nie mogą mieć charakteru komercyjnego i muszą służyć osiągnięciu założonych w planie i projekcie celów operacji i ich zachowania przez 7 lat od dnia dokonania przez agencję płatniczą płatności ostatecznej.

Zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia.

Poniżej zostały przedstawione zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w latach 2008-2015, **umieszczone w kolejności wynikającej z ustalonych priorytetów rozwoju miejscowości w trzech grupach zagadnień**. W każdej grupie na pierwszym miejscu są najpilniejsze do realizacji. Wzięto pod uwagę kryterium możliwości ich realizacji ze względów społecznych, ekonomicznych i organizacyjnych. Jest to lista otwarta, która w trakcie realizacji planu może być modyfikowana i uzupełniana. **Szczegółowy opis poszczególnych przedsięwzięć oraz projekty, dokumentacje i kosztorysy prac (jeśli będą wymagane) stanowiąc będą oddzielne dokumenty opracowane zgodnie z prawem oraz obowiązującymi przepisami**. Przewidziano różne źródła finansowania działań w tym zaangażowanie mieszkańców wsi i ich nieodpłatna praca na rzecz swojej miejscowości. Wcześniej przyjęte cele rozwoju wynikają wprost z zidentyfikowanych problemów, a dla ich realizacji mieszkańcy ustalili szereg przedsięwzięć i zadań.

1. Wygląd wsi

Cel 1.1. Remont i rozbudowa budynku świetlicy na potrzeby Domu Kultury i Spotkań wraz z otoczeniem – spełniającego funkcje centrum wsi.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

1. Remont sali głównej wraz z zapleczem
2. Zorganizowanie biblioteki
3. Zaadaptowanie pomieszczeń na potrzeby pokoi gościnnych
4. Zakup wyposażenia
5. Budowa parkingu i chodnika
6. Wykonanie podjazdu dla osób niepełnosprawnych do placu kościelnego oraz jego ogrodzenie

Cel 1.2. Doprowadzenie do dawnego wyglądu parku wraz z otoczeniem.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

1. Oczyszczenie stawu, doprowadzenie dodatkowego dopływu wody
2. Ogrodzenie i zarybienie stawu
3. Odrestaurowanie muru wokół parku i ogrodzenie pozostałych części parku
4. Odtworzenie starych i budowa nowych ścieżek spacerowych
5. Nasadzenie krzewów i drzew
6. Budowa rabatów i skalniaków
7. Budowa parkingu przy wejściu głównym
8. Modernizacja budynku gospodarczego

Cel 1.3. Poprawa wyglądu wsi i ochrona okolicznej przyrody.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

1. Oczyszczenie rowów
2. Posadzenie drzew i krzewów w wyznaczonych miejscach
3. Edukacja ekologiczna wśród mieszkańców zachęcająca do segregacji odpadów i wiedzy nt. czynnej ochrony okolicznej przyrody (spotkania informacyjne, dystrybucja materiałów praktycznych oraz edukacyjnych)
4. Odnowa elewacji na budynkach pełniących funkcje publiczne (nie będących własnością prywatną)
5. Odkrzaczenie dróg śródpolnych
6. Remonty dróg

Cel 1.4. Zadbanie o miejsca pamięci.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

1. Uporządkowanie cmentarza z czasów przed wojennych
2. Doprowadzenie wody na cmentarz i jego ogrodzenie
3. Uporządkowanie i zabezpieczenie terenu po byłych kurhanach i dymarkach oraz wyznaczenie ścieżki edukacyjnej

2. Mieszkańcy i ich aktywność

Cel 2.1. Stworzenie i rozbudowa miejsc spełniających funkcje rozrywkowo-sportowe oraz umożliwiających integrację wśród mieszkańców.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

1. Budowa amfiteatru w parku
2. Budowa placu zabaw (park)
3. Wybudowanie grilla (park)
4. Modernizacja boiska do piłki siatkowej w parku
5. Budowa boiska sportowego (szatnie, trybuny)

Cel 2.2. Utworzenie stowarzyszenia pracującego na rzecz wsi.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

1. Zorganizowanie grupy założycielskiej
2. Opracowanie statutu organizacji i rejestracja w sądzie
3. Szkolenia nt. możliwości pozyskiwania środków finansowych oraz pisania projektów i prowadzenia księgowości
4. Nawiązanie współpracy z Lokalną Grupą Działania „Kraina Łęgów Odrzańskich” oraz Fundacją Partnerstwo Doliny Środkowej Odry
5. Wymiana doświadczeń z podobnymi organizacjami – poznawanie dobrych praktyk

Cel 2.3. Budowa społeczeństwa informatycznego.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

1. Założenie i wyposażenie kawiarenki internetowej w Domu Kultury i Spotkań
2. Organizacja kursów obsługi komputera i tel. komórkowych dla osób starszych
3. Szkolenia nt. wyszukiwania informacji z internetu

Cel 2.4. Stworzenie oferty spędzania wolnego czasu.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

1. Organizowanie imprez kulturalno-rozrywkowych oraz sportowych (zabawy, mecze, festyny, wycieczki)
2. Spotkania z ciekawymi ludźmi w Domu Kultury i Spotkań

3. Aktywność gospodarcza

Cel 3.1. Rozwój gospodarczy wsi – zmniejszenie bezrobocia.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

1. Szkolenia dla mieszkańców z przedsiębiorczości i możliwości otrzymania pomocy na rozpoczęcie działalności
2. Kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe oraz szkolenia w zakresie wykorzystania zdolności i umiejętności mieszkańców (np. rzemiosła, rękodzieła artystycznego, tradycyjnej żywności)

3. Rozwój rzemiosła, drobnej wytwórczości, tradycyjnej i ekologicznej żywności (stworzenie oferty)
4. Reaktywowanie starych zawodów
5. Szkolenia w zakresie prowadzenia gospodarstw agroturystycznych i możliwości otrzymania pomocy finansowej wspierającej takie działania
6. Wyjazdy studyjne do innych gospodarstw agroturystycznych – wymiana doświadczeń
7. Budowa ścieżki rowerowej i trasy do jazdy konnej
8. Rozwój gospodarstw agroturystycznych
9. Powstanie prywatnego przedsiębiorstwa transportu osobowego
10. Powstanie grup producenckich
11. Promocja miejscowości, produktów i usług poprzez stworzenie ulotek i folderów oraz przekazanie informacji do mediów

Przedmiotem przedsięwzięcia, jakie zaplanowaliśmy w pierwszej kolejności do realizacji z PROW-u w ramach osi 3 - Odnowa i rozwój wsi, jest remont i rozbudowa budynku świetlicy na potrzeby Domu Kultury i Spotkań wraz z otoczeniem – spełniającego funkcje centrum wsi.

1. Remont sali głównej wraz z zapleczem
2. Zorganizowanie biblioteki
3. Zaadaptowanie pomieszczeń na potrzeby pokoi gościnnych
4. Zakup wyposażenia
5. Budowa parkingu i chodnika
6. Wykonanie podjazdu dla osób niepełnosprawnych do placu kościelnego oraz jego ogrodzenie

oraz bezpośrednio realizacja celu budowa społeczeństwa informatycznego poprzez:

1. Założenie i wyposażenie kawiarenki internetowej w Domu Kultury i Spotkań

W naszej opinii realizacja wybranych zadań jest obecnie priorytetowa dla wsi. Zaplanowane działania będą również co ważne realizować pośrednio inne cele, jakie przyjęliśmy – tj. „Poprawa wyglądu wsi”, „Zadbanie o miejsca pamięci” poprzez szerszy dostęp mieszkańców do kościoła i placu wokół niego, „Stworzenie i rozbudowa miejsc spełniających funkcje rozrywkowo-sportowe oraz umożliwiających integrację wśród mieszkańców”, „Stworzenie oferty spędzania wolnego czasu”, „Rozwój gospodarczy wsi” poprzez umożliwienie bezpłatnego dostępu do internetu i zapewnienie odpowiedniego miejsca do przeprowadzania kursów i szkoleń.

Obiekt Domu Kultury i Spotkań będzie spełniał funkcje użyteczności publicznej z przeznaczeniem na czasowy pobyt ludzi.

Szacunkowy koszt realizacji.

Umieszczone w tabeli dane dotyczące czasu realizacji, szacunkowych kosztów, źródeł finansowania nie wynikają ze szczegółowo opracowanych projektów. Wszystkie mogą ulec zmianie w wyniku dalszych prac nad zadaniami i przedsięwzięciami. Dynamika naszych czasów zapewne ujawni nowe źródła finansowania, technologie i możliwości realizacyjne. Należy pamiętać, że realizacja przedsięwzięć i zadań w dużej mierze zależy od aktywności mieszkańców. **Wymienione w tabeli kwoty nie są związane jakimikolwiek zapewnieniami ich przyznania zarówno ze strony Gminy, jak i innych źródeł.** Dopiero starania mieszkańców, wsparte ze strony innych podmiotów, mogą sprawić, że zostaną uzyskane i wspomogą rozwój wsi. Kolejność wynika ze wcześniej ustalonego podziału na trzy grupy i hierarchii w tych grupach.

Użyte skróty w tabeli:

Budżet gminy	– budżet Gminy Jemielno,
DZMiUW	– Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych,
Fundusze UE	– fundusze Unii Europejskiej w tym Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
Gmina	– Gmina Jemielno,
Inwestor	– inicjatywa podmiotu gospodarczego; fundusze z sektora gospodarczego,
LGD	– Lokalna Grupa Działania realizująca Program LEADER („Kraina Łęgów Odrzańskich”),
Mieszkańcy	– mieszkańcy Psar w tym lokalne organizacje pozarządowe (działające we wsi); praca własna mieszkańców i pomoc zdobyta przez mieszkańców w tym uzyskane dochody z działalności,
NGO	– organizacje pozarządowe; fundusze pozyskane przez te organizacje
PUP	– Powiatowy Urząd Pracy,
Starostwo	– Starostwo Powiatowe w Górze,
UM	– Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego lub podległe mu jednostki,
WFOŚiGW	– Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu,
ARR	– Agencja Rozwoju Regionalnego w Legnicy.

Nazwa zadania/przedsięwzięcia	Harmonogram realizacji	Szacunkowy koszt [tyś. PLN]	Przewidywane źródła finansowania	Odpowiedzialny za realizację + współpracownicy
<i>Wygląd wsi</i>				
1.1.1. Remont sali głównej wraz z zapleczem	2008-2012	200	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.1.2. Zorganizowanie biblioteki	2008-2012	60	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.1.3. Zaadaptowanie pomieszczeń na potrzeby pokoi gościnnych	2008-2012	120	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.1.4. Zakup wyposażenia	2008-2012	20	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.1.5. Budowa parkingu i chodnika	2008-2012	80	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.1.6. Wykonanie podjazdu dla osób niepełnosprawnych do placu kościelnego oraz jego ogrodzenie	2008-2012	30	WFOŚiGW, NGO Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina i NGO + mieszkańcy, LGD
1.2.1. Oczyszczenie stawu, doprowadzenie dodatkowego dopływu wody	2009-2014	40	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.2.2. Ogrodzenie i zarybienie stawu	2010-2015	18	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.2.3. Odrestaurowanie muru wokół parku i ogrodzenie pozostałych części parku	2010-2015	25	DZMiUW, Fundusze UE	DZMiUW + mieszkańcy
1.2.4. Odtworzenie starych i budowa nowych ścieżek spacerowych	2008-2009	5	Mieszkańcy, NGO Budżet gminy	Mieszkańcy + Gmina, NGO, LGD
1.2.5. Nasadzenie krzewów i drzew	2008-2009	3	Mieszkańcy, NGO Budżet gminy	Mieszkańcy + Gmina, NGO, LGD
1.2.6. Budowa rabatów i skalniaków	2008-2009	10	Fundusze UE, NGO Budżet gminy	Mieszkańcy + Gmina, NGO, LGD
1.2.7. Budowa parkingu przy wejściu głównym	2008-2009	3	Mieszkańcy, NGO Budżet gminy	Mieszkańcy + Gmina, NGO, LGD
1.2.8. Modernizacja budynku gospodarczego	2008-2009	10	Fundusze UE, NGO	Mieszkańcy + Gmina, NGO, LGD

1.3.1. Oczyszczenie rowów	2009-2010	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.3.2. Posadzenie drzew i krzewów w wyznaczonych miejscach	2010-2015	Ustalony w dokumentacji	Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.3.3. Edukacja ekologiczna wśród mieszkańców zachęcająca do segregacji odpadów i wiedzy nt. czynnej ochrony okolicznej przyrody (spotkania informacyjne, dystrybucja materiałów praktycznych oraz edukacyjnych)	2008-2012	Ustalony w projekcie	WFOŚiGW, NGO Budżet gminy	Mieszkańcy + Gmina, NGO, szkoła
1.3.4. Odnowa elewacji na budynkach pełniących funkcje publiczne (nie będących własnością prywatną)	2008-2015	2/rok	WFOŚiGW, NGO Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina i NGO + mieszkańcy, LGD
1.3.5. Odkrzaczenie dróg śródpolnych	2009-2014	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.3.6. Remonty dróg	2010-2015	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
1.4.1. Uporządkowanie cmentarza z czasów przed wojennych	2010-2015	Ustalony w dokumentacji	DZMiUW, Fundusze UE	DZMiUW + mieszkańcy
1.4.2. Doprowadzenie wody na cmentarz i jego ogrodzenie	2008-2009	5	Mieszkańcy, NGO Budżet gminy	Mieszkańcy + Gmina, NGO, LGD
1.4.3. Uporządkowanie i zabezpieczenie terenu po byłych kurhanach i dymarkach oraz wyznaczenie ścieżki edukacyjnej	2008-2009	3	Mieszkańcy, NGO Budżet gminy	Mieszkańcy + Gmina, NGO, LGD
Nazwa zadania/przedsięwzięcia	Harmonogram realizacji	Szacunkowy koszt [tyś. PLN]	Przewidywane źródła finansowania	Odpowiedzialny za realizację + współpracownicy
<i>Mieszkańcy i ich aktywność</i>				
2.1.1. Budowa amfiteatru w parku	2008-2010	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
2.1.2. Budowa placu zabaw (park)	2008-2010	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, NGO Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy, LGD
2.1.3. Wybudowanie grilla (park)	2008-2010	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, NGO Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy, NGO, LGD
2.1.4. Modernizacja boiska do piłki siatkowej w parku	2008-2010	12	Fundusze UE, NGO Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy, NGO, LGD
2.1.5. Budowa boiska sportowego (szatnie, trybuny)	2008-2010	40 (10 miejsc)	Fundusze UE, NGO Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy, NGO, LGD
2.2.1. Zorganizowanie grupy założycielskiej	2008-2010	-	-	Mieszkańcy + NGO
2.2.2. Opracowanie statutu organizacji i rejestracja w sądzie	2010-2015	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, NGO, inwestor Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy, NGO, LGD
2.2.3. Szkolenia nt. możliwości pozyskiwania środków finansowych oraz pisania projektów i prowadzenia księgowości	2010-2015	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, NGO, inwestor Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy, NGO, LGD
2.2.4. Nawiązanie współpracy z Lokalną Grupą	2010-2015	4	NGO, inwestor	Mieszkańcy + Gmina

Działania „Kraina Łęgów Odrzańskich” oraz Fundacja Partnerstwo Doliny Środkowej Odry			Budżet gminy	NGO, LGD
2.2.5. Wymiana doświadczeń z podobnymi organizacjami – poznawanie dobrych praktyk	2010-2015	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, NGO, inwestor Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy, NGO, LGD
2.3.1. Założenie i wyposażenie kawiarenki internetowej w Domu Kultury i Spotkań	2010-2015	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, NGO, WFOŚiGW Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy, NGO, LGD
2.3.2. Organizacja kursów obsługi komputera i tel. komórkowych dla osób starszych	2009-2012	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
2.3.3. Szkolenia nt. wyszukiwania informacji z internetu	2008-2012	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, NGO	Gmina + mieszkańcy, NGO, LGD
2.4.1. Organizowanie imprez kulturalno-rozrywkowych oraz sportowych (zabawy, mecze, festyny, wycieczki)	2008-2015	Ustalony w projekcie	NGO, mieszkańcy Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy, NGO, LGD
2.4.2. Spotkania z ciekawymi ludźmi w Domu Kultury i Spotkań	2008-2015	1-3/rok	NGO, ARR, UM, Starostwo	Mieszkańcy + LGD
Nazwa zadania/przedsięwzięcia	Harmonogram realizacji	Szacunkowy koszt [tyś. PLN]	Przewidywane źródła finansowania	Odpowiedzialny za realizację + współpracownicy
Aktywność gospodarcza				
3.1.1. Szkolenia dla mieszkańców z przedsiębiorczości i możliwości otrzymania pomocy na rozpoczęcie działalności	2008-2015	6-8/rok	NGO, ARR, Budżet gminy Fundusze UE, PUP	Mieszkańcy + PUP, LGD, NGO, ARR
3.1.2. Kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe oraz szkolenia w zakresie wykorzystania zdolności i umiejętności mieszkańców (np. rzemiosła, rękodzieła artystycznego, tradycyjnej żywności)	2008-2015	10-20/rok	NGO, ARR, Budżet gminy, inwestorzy, Fundusze UE, PUP	Mieszkańcy + PUP, LGD, NGO, ARR, inwestor
3.1.3. Rozwój rzemiosła, drobnej wytwórczości, tradycyjnej i ekologicznej żywności (stworzenie oferty)	2008-2015	2/rok	WFOŚiGW, NGO Fundusze UE	Mieszkańcy + NGO, LGD, Gmina
3.1.4. Reaktywowanie starych zawodów	2010-2012	Ustalony w dokumentacji	Fundusze UE, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy
3.1.5. Szkolenia w zakresie prowadzenia gospodarstw agroturystycznych i możliwości otrzymania pomocy finansowej wspierającej takie działania	2008-2015	4/rok	NGO, ARR, Budżet gminy Fundusze UE, PUP	Mieszkańcy + PUP, LGD, NGO, ARR
3.1.6. Wyjazdy studyjne do innych gospodarstw agroturystycznych – wymiana doświadczeń	2008-2015	Ustalony w projekcie	NGO, Fundusze UE, Budżet gminy	Mieszkańcy + NGO, LGD, Gmina
3.1.7. Budowa ścieżki rowerowej i trasy do jazdy konnej	2009-2011	Ustalony w projekcie	NGO, Budżet gminy	Gmina + mieszkańcy, NGO, LGD
3.1.8. Rozwój gospodarstw agroturystycznych	2009-2015	Ustalony w projekcie	NGO, mieszkańcy, Budżet gminy	Mieszkańcy + NGO, LGD, Gmina, inwestor
3.1.9. Powstanie prywatnego przedsiębiorstwa transportu osobowego	2009-2015	Ustalony w projekcie	Mieszkańcy, Budżet gminy	Mieszkańcy + Gmina
3.1.10. Powstanie grup producenckich	2009-2012	8	NGO, Budżet gminy, inwestor	Mieszkańcy + LGD, NGO, Gmina
3.1.11. Promocja miejscowości, produktów i usług poprzez stworzenie ulotek i folderów oraz przekazanie informacji do mediów	2009-2015	-	-	Mieszkańcy + NGO, LGD, Gmina

REALIZACJA PLANU

Zasady realizacji planu.

- Plan stanowi drogę, po której będziemy razem szli i osiągać kolejne cele rozwoju naszej miejscowości.
- Ważnymi uczestnikami realizacji Planu jesteśmy my jako mieszkańcy. Osiąganie kolejnych celów w dużej mierze będzie uzależnione od naszej aktywności osobistej.
- Bardzo istotne będą działania organizacji pozarządowych, w których sami będziemy działali lub, które zachęcimy do współpracy.
- Gmina będzie aktywnym ośrodkiem pobudzającym i wspierającym realizację naszego Planu.
- W celu aktywnego włączenia nas jako mieszkańców do realizacji przedsięwzięć, Rada Sołecka włączy się do opracowania programu współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a samorządem. W programie zostaną określone formy i metody współpracy, zasady wymiany informacji i wspierania działań organizacji pozarządowych.
- Coroczne spotkania związane z oceną realizacji Planu będą również służyły do planowania działań na najbliższy rok. Na spotkanie my mieszkańcy zaprosimy wszystkich, którzy chcą i mogą nam pomóc, a zwłaszcza organizacje pozarządowe, władze gminy, sąsiadów z zaprzyjaźnionych miejscowości.
- Wspólnie z innymi miejscowościami z gminy i Partnerstwa Doliny Środkowej Odry opracujemy zasady wymiany doświadczeń i wspólnego działania dla jeszcze bardziej efektywnego realizowania Planu.
- Władze Gminy będą uczestniczyły w spotkaniach organizowanych przez sołectwo, organizacje pozarządowe i aktywne grupy mieszkańców. Spotkania będą zwoływane przez bezpośrednio zainteresowane grupy, a ich tematem będą wspólne działania związane z realizacją Planu.

Sposoby monitorowania, oceny i aktualizacji planu

- Monitorowanie będzie organizował i nadzorował Wójt wspólnie z sołtysem, wskaźnikami będą stopnie realizacji zadań i przedsięwzięć określone procentowo.
- Monitorowane będą podstawowe zadania i przedsięwzięcia związane z realizacją planu.
- Wyniki monitorowania będą przedmiotem corocznych sprawozdań z postępu realizacji Planu, składanego Radzie Gminy i na zebraniu otwartym w miejscowości.
- Zarówno Rada, jak i mieszkańcy ocenią realizację Planu, dokonają również identyfikacji słabych i mocnych stron realizacji planu.
- Mieszkańcy, co trzy lata będą aktualizowali plan metodą uspołecznioną, zgodną z metodą przyjętą przy jego opracowaniu.
- Inicjatorem aktualizacji będzie Rada Sołecka wspólnie z Wójtem i Radą Gminy.

Komunikacja społeczna

- Wójt i sołtys, jako główni animatorzy realizacji Planu, będą systematycznie informowali opinię publiczną o działaniach związanych z realizowanymi przedsięwzięciami. W tym celu ustalą między sobą zasady przekazywania informacji o podejmowanych działaniach.
- Główną drogą informowania będzie lokalna prasa, radio, telewizja i internet.
- Komunikaty będą kierowane do mieszkańców miejscowości i gminy (informacja wewnętrzna) jak również do odbiorców regionalnych i ogólnokrajowych (informacja zewnętrzna).
- Największy nacisk zostanie położony na informacje skierowane do odbiorców lokalnych.
- W przekazywaniu informacji do mieszkańców zostaną wykorzystane również środki przekazu zwyczajowo przyjęte w gminie (tablica ogłoszeń, informowanie na spotkaniach, informacja przekazywana przez sołtysów itp.).
- Radni, mieszkańcy, zainteresowane osoby i podmioty będą miały bieżący dostęp do informacji o realizacji Planu. Ograniczeniem będą tylko przepisy prawa, określające zasady udostępniania informacji przez Urząd Gminy.

Materiały źródłowe:

1. *Kondracki J., Geografia regionalna Polski, Warszawa 2000.*
2. *Plan rozwoju lokalnego Gminy Jemielno, Wrocław – Jemielno 2004.*
3. *Program Ekorozwoju Gminy Jemielno.*
4. *Plan Urzędzeniowo Rolny Gminy Jemielno, opracowanie 2005.*
5. *Strona internetowa i informacje bezpośrednie z Gminy Jemielno.*
6. *Wilczyński R., Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, RCDRRiOW Poznań 2003.*